

## บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความ  
สมบูรณ์แห่งปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

### การศึกษาตลาดที่มีศักยภาพในการส่งออกข้าวของประเทศไทย

โดย

นายบุญช่วย พึ่งตัวเอง

ตุลาคม 2543

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์เทพ พูลกุล

ภาควิชา/คณะ: ภาควิชาบริหารธุรกิจและการตลาดการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงสถานการณ์การค้าข้าวในตลาดโลก โดยเฉพาะข้าวที่มีการนำเข้าจากประเทศไทย 2) ทำการศึกษาถึงสถานการณ์การส่งออกข้าวของประเทศไทยไปยังต่างประเทศ โดยทำการวิเคราะห์ตลาดข้าว และความต้องการของประเทศผู้นำเข้าข้าวจากประเทศไทยที่สำคัญ 10 ประเทศ ได้แก่ จีน ไต้หวันฮ่องกง ญี่ปุ่น บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ 3) ทำการศึกษาถึงการค้าข้าว และโครงสร้างการนำเข้า ตลอดจนมาตรการ และข้อกำหนดในการนำเข้าข้าวจากประเทศไทยของทั้ง 10 ประเทศ โดยผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจาก 1) การสัมภาษณ์ และสอบถามจากบริษัทผู้ส่งออก สถานทูตของประเทศ ที่ศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์กรระหว่างประเทศ เช่น FAO, ESCAP 2) ทำการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจาก สถิติของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา (USDA) หน่วยงานทางการค้าของสถานทูตที่ทำการศึกษา ผลการวิเคราะห์ และเอกสารจากหน่วยงานราชการและเอกชนต่าง ๆ เช่น กรมการค้าต่างประเทศ กรมศุลกากร บริษัทผู้ส่งออก เป็นต้น จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงและสัดส่วน ซึ่งผลวิจัยมีดังนี้

การค้าข้าวในตลาดโลกช่วงปี 2534-2538 มีประมาณ 17 ล้านตันข้าวสารต่อปี หรือคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยประมาณ 130,000 ล้านบาทต่อปี โดยมี ไทย สหรัฐอเมริกา เวียดนาม เป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ ประเทศไทยมีการส่งออกเฉลี่ยปีละ 5.1 ล้านตันข้าวสารต่อปี โดยมีลูกค้ารายใหญ่ และมีศักยภาพค่อนข้างสูง 10 ประเทศได้แก่ จีน ฮ่องกง อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย

ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ บรูไน และไต้หวัน ซึ่งเป็นลูกค้าที่ต้องการข้าวคุณภาพดีของไทยเป็นส่วนใหญ่ โดย

ฮ่องกง เป็นประเทศที่ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนสูง ประกอบกับเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของโลก และไม่มีพื้นที่ทางการเกษตร จึงมีความต้องการข้าวคุณภาพดี โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ มีการนำเข้าประมาณปีละ 209,727 ตัน

สิงคโปร์ มีสภาพคล้ายคลึงกับฮ่องกง คือ ประชากรมีรายได้สูง เป็นแหล่งท่องเที่ยว และไม่มีการผลิตข้าว มีความต้องการข้าวหอมมะลิเป็นอย่างมาก มีการนำเข้าจากไทยมากถึงปีละประมาณ 168,785 ตัน

จีน การส่งออกข้าวไทยไปยังจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนใหญ่จะเป็นการส่งออกข้าว 100 % ถึงร้อยละ 43 ของปริมาณการส่งออกไปจีนทั้งหมด โดยเฉพาะชาวจีนในเมืองเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีรายได้สูง มีความต้องการข้าวคุณภาพดี

ไต้หวัน เป็นประเทศที่มีการนำเข้าข้าวในปริมาณน้อย แต่ก็ยังนำเข้าจากไทยเป็นส่วนใหญ่และเมื่อพิจารณาการส่งออกข้าวไทยไปไต้หวัน พบว่ามีการส่งออกข้าวเหนียว 10 % ไปถึงร้อยละ 72 หรือเฉลี่ยปีละ 2,808 ตัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าชาวไต้หวันก็มีความต้องการบริโภคข้าวคุณภาพสูง แต่เป็นข้าวเหนียว

ญี่ปุ่น แม้จะเป็นประเทศที่โดยปกตินำเข้าข้าวไม่มากนัก นับตั้งแต่ปี 2538 ก็จะต้องนำเข้าข้าวในปริมาณขั้นต่ำ ตามข้อผูกพันของการเข้าร่วมเป็นสมาชิก WTO การส่งออกข้าวไทยไปญี่ปุ่นในช่วงที่ผ่านมาส่งออกข้าว 100 % ประมาณร้อยละ 83 หรือเฉลี่ยปีละ 147,338 ตัน

มาเลเซีย เป็นลูกค้าข้าวคุณภาพดีของไทยมาเป็นเวลานาน แต่ในช่วงปีหลัง ๆ มีนโยบายนำเข้าจากแหล่งอื่น เพื่อการกระจายการนำเข้ามิให้ต้องพึ่งพาเพียงประเทศไทย อย่างไรก็ตามก็ยังมีความต้องการข้าวคุณภาพดีค่อนข้างสูง โดยจะเห็นได้จากการที่ไทยสามารถส่งออกข้าว 100 % ไปยังมาเลเซียได้ถึงปีละ 158,137 ตัน คิดเป็นร้อยละ 70 ของทั้งหมด

บรูไน เป็นประเทศที่นำเข้าข้าวจากไทยเพียงประเทศเดียวมาโดยตลอด และส่วนมากนำเข้าข้าวคุณภาพสูง การส่งออกข้าวไทยไปยังบรูไนส่วนมากจึงเป็นการส่งออก ข้าว 100 % ถึงร้อยละ 79 ของปริมาณการส่งออกไปยังบรูไนทั้งหมด

เกาหลีใต้ มีความคล้ายคลึงกับญี่ปุ่น คือ ต้องมีการเปิดตลาดนำเข้าข้าวตามข้อตกลงของ WTO การนำเข้าจึงเพียงเพื่อนำมาใช้ในอุตสาหกรรมเท่านั้น การส่งออกข้าวไทยไปยังเกาหลีใต้ส่วนมากจึงเป็นการส่งออกข้าว 15 %, ข้าว 35 %, และปลายข้าว รวมกันถึงร้อยละ 91 ของปริมาณการส่งออกจากไทยไปยังเกาหลีใต้

อินโดนีเซีย ในอดีตนำเข้าจากไทยมาโดยตลอด ต่อมาเมื่อไทยพึ่งพาตนเองโดยเพิ่มการผลิต แต่ก็ยังมีปัญหาภัยจากธรรมชาติ ทำให้ต้องนำเข้าในแต่ละปีค่อนข้างมาก การส่งออกข้าวจากไทยส่วนใหญ่เป็นข้าว 25 % ถึงร้อยละ 63 ของปริมาณทั้งหมด

ฟิลิปปินส์ มีการนำเข้าข้าวแบบไม่สม่ำเสมอ ขึ้นอยู่กับภาวะการขาดแคลนส่วนใหญ่การส่งออกข้าวจากไทยจะเป็นข้าว 35 % ถึงร้อยละ 95 ของปริมาณการส่งออกไปฟิลิปปินส์ทั้งหมด